

بازیچه‌ی بزرگان

مذاکرات صلح

در ابتدای قرن بیستم، اروپا در حالتی به سر می‌برد که به آن «صلح مسلح» می‌گفتند. دول قدرتمند با یکدیگر روابط دوستانه‌ای داشتند، اما این روابط ظاهری بودند. یک جرقه کافی بود که قاره‌ی سبز را به آتش بکشاند. این اتفاق در سال ۱۹۱۴ رخ داد و با توجه به مستعمرات فراوانی که اروپاییان در سراسر جهان داشتند، جهان درگیر جنگی خانمان سوز شد. چهار سال از جنگ جهانی اول گذشت و سرانجام، ورود ایالات متحده به نفع گروه متفقین، شرایط را به سود این گروه تغییر داد. چیزی به شکست آلمان و متحدانش باقی نمانده بود که **ویلسون**، رئیس‌جمهور آمریکا، با طرح ۱۴ ماده پیشنهاد کرد که مذاکرات صلح بر مبنای این مواد شکل گیرد.

بدین ترتیب دولت‌های بزرگ تصمیم گرفتند مجمعی به وجود آورند که از برخوردهای بین‌المللی جلوگیری کند و وظیفه‌ی حراست از صلح را عهده‌دار شود. جامعه‌ی ملل با شرکت ۴۵ کشور در سال ۱۹۲۰ م / ۱۲۹۹ ش کار خود را آغاز کرد. اما با توجه به روی کار آمدن حزب جمهوری‌خواه در ایالات متحده و مخالفت آن با این جمع، آمریکا از شرکت در جامعه ملل خودداری کرد!!

یک مجمع بی‌قدرت

هنوز مدتی از تأسیس مجمع نگذشته بود که بی‌کفایتی آن به اثبات رسید. قدرت‌های بزرگ در مسائل مربوط به منفعت خودشان، حاضر به اطاعت از مجمع نبودند و جامعه‌ی ملل ناچار می‌شد با پند و نصیحت با قدرت‌ها مقابله کند!

اشغالگران آزادی‌خواه!

با شروع جنگ جهانی دوم، جامعه‌ی ملل از صحنه‌ی سیاست جهانی کنار زده شد. دول قدرتمند بدون هیچ مانعی، شعارهای زیبا دادند و به عملی مغایر با آن دست زدند. در سحرگاه ۲۵ آگوست ۱۹۴۱ (۳ شهریور ۱۳۲۰) و درست یازده روز پس از انتشار «منشور آتلانتیک» - که طی آن **وینستون چرچیل** (نخست وزیر بریتانیا) و **فرانکلین روزولت** (رئیس‌جمهور آمریکا) آزادی، استقلال و حق تعیین سرنوشت را برای تمامی ملت‌های جهان به رسمیت شناختند - کشور بی‌طرف ایران از شمال، جنوب و غرب مورد تهاجم قرار گرفت و شوروی و بریتانیا با همان شیوه‌هایی که به دشمنان خود نسبت می‌دادند، به ایران حمله کردند. این حرکت نمونه‌ای کوچک و مشتی از خروارها بی‌قانونی بود. بدین ترتیب مشخص بود که پس از جنگ جهانی نیز تغییری در شرایط ایجاد نخواهد شد.

آغاز کار سازمان ملل متحد

ماده‌ی یک «منشور سازمان ملل»، یکی از وظایف اصلی شورای امنیت حفظ صلح و امنیت جهانی است. این شورا می‌تواند نیروهای سازمان ملل را برای حفظ صلح و امنیت به مناطق موردنظر اعزام کند.

یک شورای فرمایشی

طی کنفرانس «دمبارتن اوکس»، دولت‌های بزرگ برای خود «حق وتو» کسب کردند. در آن زمان هر دولتی دلیل خاص خود را داشت. **استالین** می‌خواست اگر موضوعی مطابق منافع شوروی نبود، آن را وتو کند. **چرچیل** آن را وسیله‌ای می‌دانست برای دفاع از امپراطوری بریتانیا در مقابل آرای ملت‌های کوچک. **روزولت** نیز در نظر داشت که اگر کنگره‌ی آمریکا با مصوبه‌ای در سازمان ملل مخالفت داشت، از آن استفاده کند. بدین ترتیب، قطع‌نامه‌های سازمان ملل سازوکار اجرایی خود را از دست دادند؛ تا جایی که آمریکا از سال ۱۹۸۲ تا به امروز، ۳۲ قطع‌نامه علیه اسرائیل را وتو کرده است! کسی به پاک‌سازی قومی از «دارفور» و کشته شدن ۳۰۰ هزار غیرنظامی در سودان توسط شبه‌نظامیان «جنجاوید» - که از سوی دولت سودان حمایت می‌شوند - کاری ندارد و حمایت‌های شبه‌دوستانه از مردم فقیر «رواندا» در سال ۱۹۹۴ ناکام می‌ماند.

اما در مقابل، این سازمان در سال ۱۹۹۱ به خوبی از مردم ثروتمند کویت حمایت می‌کند. بدتر از حق وتو، برگزاری جلسات محرمانه میان اعضای دائم سازمان ملل است که به یک عادت تبدیل شده است. بدین ترتیب، آن‌ها بین خود قوانینی را تصویب می‌کنند و دیگر اعضای غیردائم را در برابر کار انجام شده قرار می‌دهند. این چنین می‌شود که در شورای امنیت «همه باهم برابر می‌شوند، اما برخی برابر ترند!»

در زمان جنگ جهانی، بسیاری از سران از کنفرانس‌های خود به دنبال سازمانی حافظ صلح و امنیت و ناظر بر روابط بین الملل بودند. چنین شد که از ژوئن ۱۹۴۵ / تیر ۱۳۲۴ در سانفرانسیسکو، طرح تأسیس سازمان ملل به امضای نمایندگان ۵۰ کشور رسید. این کشورها در ۲۴ اکتبر/آبان همان سال موافقت کردند که سازمان رسمیت بیابد. بدین ترتیب کار سازمان آغاز شد و با انحلال جامعه‌ی ملل در ۱۹۴۷ م/ ۱۳۲۶ ش، تمامی مؤسسات بین‌المللی (هم‌چون دیوان دادگستری بین‌المللی در لاهه‌ی هلند) به سازمان ملل ملحق شدند.

مجمع عمومی سازمان ملل

این مجمع از تمامی دولت‌های عضو سازمان ملل متحد تشکیل شده است. آغاز کار این مجمع تنها با ۵۰ کشور بود، اما به تدریج و با استقلال کشورهای مختلف، بر تعداد اعضای آن نیز افزوده شد. در ابتدای کار این مجمع، تنها ۱۳ کشور آفریقایی و آسیایی در آن عضویت داشتند. اما اندک اندک بر تعداد کشورهای آفریقایی و آسیایی عضو افزوده شد و تعداد آن‌ها به بیش از نیمی از اعضای مجمع افزایش یافت. این مجمع قدرت اجرایی ندارد، اما به دلیل عضویت نمایندگان تمامی دولت‌ها و حق رأی تمامی آن‌ها، دارای وجهه‌ی خاصی در افکار عمومی جهانیان است و البته ابزاری مناسب برای تبلیغات دولت‌های بزرگ. ریاست مجمع برعهده‌ی دبیر کل سازمان ملل متحد است که با توصیه‌ی شورای امنیت و رأی مجمع عمومی انتخاب می‌شود.

شورای امنیت سازمان ملل

قدرت واقعی سازمان ملل در اختیار این شورا است. شورای امنیت پنج عضو دائمی دارد که عبارت‌اند از: آمریکا، بریتانیا، روسیه، فرانسه و چین. شورا ۱۰ عضو غیردائم نیز دارد که برای مدت دو سال توسط مجمع عمومی سازمان انتخاب می‌شوند. با توجه به

شورای امنیت سازمان ملل متحد